

1. Stappenplan bij vermoeden kindermishandeling door een beroepskracht

[bron: Handleiding Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling voor de branche kinderopvang].

Een beroepskracht moet in staat zijn om signalen te herkennen die op kindermishandeling kunnen wijzen. Dit geldt ook bij een vermoeden van kindermishandeling gepleegd door een collega. Echter, een signalerende beroepskracht constateert eerder ongewenste omgangsvormen van een collega naar een kind dan direct misbruik.

Het is belangrijk ongewenste omgangsvormen te herkennen en hierop actie te ondernemen, omdat deze ontoelaatbaar zijn en kunnen wijzen op nog schadelijker gedrag, bijvoorbeeld van seksueel misbruik. Herkenning en erkenning van dit risico door een beroepskracht werkt preventief.

Belangrijk

- Investeer in een open (aanspreek)cultuur binnen de eigen kinderopvangorganisatie.
- Reflecteer op professionele wijze op normen en waarden, werkwijze en handelen.
- Neem verhalen van een kind over (seksueel) grensoverschrijdend gedrag van een beroepskracht altijd serieus.

Van een vermoeden van kindermishandeling, ongewenste omgangsvormen of seksueel misbruik door een beroepskracht moet **altijd** melding gemaakt worden bij de direct leidinggevende die dit vervolgens bespreekt met de directie.

Melden in de organisatie is niet hetzelfde als beschuldigen. Melden betekent: *'Ik heb signalen of vermoedens van ontoelaatbaar gedrag, ik wil niet alléén een afweging maken of dit signaal wel of niet wat betekent, kijk met me mee.'*

Bij een vermoeden van seksueel misbruik:

- ga samen met de leidinggevende na hoe het vermoeden is ontstaan;
- onderzoek wanneer ongerustheid ontstond, wat er gebeurd is en/of welke dingen zijn opgevallen;
- ga naar een andere leidinggevende of de directie wanneer het een vermoeden betreft over een leidinggevende;
- overleg met de politie als de vermoedens betrekking hebben op de directie.

Doorloop de volgende stappen bij een vermoeden van kindermishandeling door een beroepskracht:

- Stap 1: breng signalen in kaart;
- Stap 2: doe melding van vermoeden kindermishandeling;
- Stap 3: beoordeel signalen;
- Stap 4: neem maatregelen;
- Stap 5: handel naar aanleiding van een onderzoek;
- Stap 6: bied nazorg en evalueer.

2. Seksueel misbruik

Seksuele handelingen en intieme relaties in de contacten met een kind zijn onder geen beding geoorloofd en worden beschouwd als seksueel misbruik.

Dit omvat onder meer:

- een verbod om een kind op zodanige wijze aan te raken dat hij en/of de beroepskracht deze aanraking naar redelijke verwachting als seksueel of erotisch van aard ervaart;
- dat de beroepskracht niet mag ingaan op seksuele en/of toenaderingspogingen van een kind, ook als een kind dat verlangt of daartoe uitnodigt.

Seksueel misbruik van een kind is seksueel contact tegen de wil van een kind of zonder dat een kind dit contact kan weigeren.

Een dader:

- zet een kind emotioneel onder druk;
- dwingt een kind tot seksuele handelingen;
- zorgt door zijn overwicht dat een kind geen nee durft te zeggen tegen seksuele toenaderingen.

In Nederland is seksueel contact met een kind jonger dan 12 jaar altijd strafbaar. Seksueel contact met een jongere tussen de 12 en 16 jaar is strafbaar als er sprake is van dwang, geweld of een afhankelijkheidsrelatie.

Voorbeelden van seksueel misbruik:

- masturbatie in het bijzijn van een kind of een kind dwingen tot masturbatie;
- exhibitionisme;
- een seksueel/erotisch geladen sfeer scheppen;
- ongewenste aanraking: bijvoorbeeld betasting van geslachtsorganen;
- zich tegen een kind aandrukken of andere vormen van aanranding;
- verkrachting;
- oraal genitaal contact afdwingen.

3. Preventieve maatregelen

De eigen organisatie kan verschillende preventieve maatregelen nemen die het risico op grensoverschrijdend gedrag van een beroepskracht kunnen verminderen.

Enkele suggesties zijn:

Scholing

Ongewenste omgangsvormen en signalen van seksueel misbruik moeten worden opgemerkt. De beroepskracht moet hierop geschoold worden. Een pedagogische beroepskracht in de dagopvang en BSO moet over tenminste een relevante diploma op MBO niveau 3 beschikken. Een gastouder moet tenminste een diploma op MBO niveau 2 beschikken [verankering in CAO].

Screening personeel

- De wervings- en selectieprocedure van beroepskrachten moet strikt worden uitgevoerd.
- Screening van alle beroepskrachten (pedagogisch medewerkers, gastouders, uitzendkrachten, flexwerkers en stagiaires) door de werkgever begint bij de sollicitatieprocedure.
 - Heeft de werknemer gaten in zijn CV?
 - Heeft hij goede referenties?
 - Waarom is hij weggegaan bij zijn vorige werkgever?Dit zijn allemaal vragen die beantwoord en beoordeeld moeten worden voordat een kandidaat verder mag in een procedure. Vertrouw op het onderbuikgevoel.
- Het is verplicht dat de beroepskracht beschikt over een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG).

Transparant werken

Informeer ouders tijdens het intakegesprek dat er gewerkt wordt met de meldcode en benoem hierin ook duidelijk het stappenplan bij vermoedens van kindermishandeling door een beroepskracht.

Informeer ouders bij wie zij binnen de organisatie terecht kunnen. Dit kan bijvoorbeeld de aandachtsfunctionaris zijn.

Open aanspreekcultuur

Het zou gewoon moeten zijn elkaar aan te spreken of te bevragen en te overleggen met de leidinggevenden over vermoedens. De kinderopvangorganisatie moet tijd inplannen voor regelmatig overleg, werkbegeleiding en intervisie.

Bijlage 3: signalen die kunnen duiden op kindermishandeling gepleegd door een beroepskracht

Onderzoek zo snel mogelijk vermoedens van kindermishandeling door een andere collega en bespreek dit met de leidinggevende.

Deze bijlage bestaat uit 2 delen:

1. ongewenste omgangsvormen;
2. signalen die kunnen duiden op kindermishandeling gepleegd door een beroepskracht.

Ongewenste omgangsvormen en deze signalen kunnen ook duiden op ander gedrag. Het is belangrijk om altijd de signalenlijsten van bijlage 1 en 2 uit de handleiding Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling te raadplegen om tot heldere onderbouwing te komen.

1. Ongewenste omgangsvormen

Als een beroepskracht een niet-pluisgevoel heeft over het gedrag van een collega, dan heeft dit vaak te maken met ongewenste omgangsvormen. Ongewenste omgangsvormen komen tot uiting in verbaal, fysiek of ander non-verbaal gedrag en kunnen opzettelijk of onopzettelijk zijn. Een kind dat hiermee geconfronteerd wordt, ervaart dit als ongewenst en onaangenaam.

Onder ongewenste omgangsvormen worden handelingen verstaan van alle vormen van discriminatie, agressie, seksuele intimidatie, pesten en treiteren, combinaties van dit gedrag en vormen van ongewenst gedrag die in het verlengde liggen of overeen komen met het hieronder beschreven gedrag.

Seksuele intimidatie

Seksuele intimidatie is ongewenste seksuele toenadering, verzoeken om seksuele gunsten of ander verbaal, non-verbaal of fysiek gedrag.

Voorbeelden van verbale seksuele intimidatie:

- het gebruik van bepaalde aanspreekvormen: bijvoorbeeld Alexia verbasteren tot Asexia;
- het aanspreken van een kind met: 'Hé stoot';
- seksuele dubbelzinnigheden;
- het uitnodigen tot seksueel contact;
- het maken seksueel getinte grappen maken;
- het vertellen stoere verhalen over seksuele prestaties;
- het maken van seksueel getinte opmerkingen over iemands uiterlijk.

Voorbeelden van fysieke seksuele intimidatie:

- handtastelijkheden;
- het dwingen tot zoenen, knuffelen, strelen, geslachtsgemeenschap;
- het laten strelen of betasten van geslachtsdelen boven of onder de kleding;
- uitkleden.

Voorbeelden van non-verbale seksuele intimidatie:

- het staren, gluren, lonken;
- het uitkleden van een kind met de ogen;
- het geven seksueel getinte cadeautjes;
- het confronteren met kinderporno;
- het filmen of fotograferen van een (deels) ontbloot kind;
- het maken van obscene gebaren;
- het geven of sturen van seksueel geladen afbeeldingen of brieven.

Agressie en geweld

Er wordt gesproken van agressie en geweld als een kind psychisch en / of fysiek, verbaal en non-verbaal wordt lastiggevallen, bedreigd of aangevallen. Er zijn vier vormen van agressie en geweld:

1. verbaal : schelden, schreeuwen, treiteren en beledigen;
2. non-verbaal : tegen een kind aandrukken, vasthouden, expres naar zich toetrekken;
3. psychisch : lastig vallen, onder druk zetten, bedreigen met fysiek geweld en irriteren;
4. fysiek : schoppen, slaan, bijten, vastgrijpen en klemzetten.

Discriminatie

Discriminatie is het ongelijk behandelen en achterstellen van een kind op basis van kenmerken die er niet toe doen in een situatie. Hierbij moet gedacht worden aan afkomst, sekse, huidskleur, seksuele voorkeur, leeftijd, religie, handicap of chronische ziekte.

Pesten en treiteren

Pesten en treiteren zijn gedragingen waarbij sprake is van stelselmatig en langdurig psychisch of fysiek vernederen, kwetsen of lastigvallen van een kind.

2. Signalen met betrekking tot seksueel misbruik door een beroepskracht

- Sterke afhankelijkheid van een kind ten opzichte van een beroepskracht.
- Gecreëerd soort isolement rondom een kind door een beroepskracht (bijvoorbeeld apart nemen zonder duidelijke aanleiding of verslaglegging).
- Veelvuldige seksistische uitingen.
- Gespannen sfeer in de voorziening.
- Een gespannen of bang kind wanneer een specifieke beroepskracht dienst heeft of wanneer hij te maken heeft met een specifieke beroepskracht.
- Extreme concurrentie met andere kinderen om de aandacht van de verdachte beroepskracht.